

Άγιος Ιωάννης ο Καρπάθιος: 100 παρηγορητικά κεφάλαια προς τους μοναχούς της Ινδίας (Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών, α΄ τόμος)

[/ Άγιοι - Πατέρες - Γέροντες / Ορθόδοξη πίστη](#)

Tracy Anding • Storm

Tracy Anding •
Storm

Οι ζητιάνοι που προσφέρουν ανοιξιάτικα άνθη στους επίγειους βασιλείς, όχι μόνο δεν αποδιώχνονται, αλλά πολλές φορές δέχονται και κάποια δώρα . Κι εγώ επειδή με διατάξατε, δανείστηκα από δω κι από κει μια εκατοντάδα καλά λόγια και τα προσφέρω σ' εσάς, που έχετε το πολίτευμα στους ουρανούς(Φιλιπ.3,20).Και εύχομαι να γίνουν καλόδεκτα και να μου ανταποδώσετε τη δωρεά των προσευχών σας.

1. Όσο αιώνιος είναι ο Βασιλιάς των όλων, με βασιλεία που δεν έχει ούτε αρχη ούτε τέλος, τόσο ο ζήλος εκείνων που αγωνίζονται θεληματικά γι' Αυτόν και για τις αρετές γίνεται πιο επικερδής.

Γιατί οι τιμές του παρόντος βίου, όσο λαμπρές κι αν είναι, καταργούνται οπωσδήποτε μαζί με αυτόν. Οι τιμές όμως που απονέμονται από το Θεό στους άξιους, επειδή δίνονται με αφθαρσία, μένουν αιώνια.

2. Ο μακάριος Δαβίδ, καταρτίζοντας τον ύμνο του Θεού με τη συμμετοχή όλης της κτίσεως, ανέφερε και τους αγγέλους και όλες τις αόρατες δυνάμεις και έφτασε μέχρι τη γη, ώστε να μνημονεύσει και τα θηρία και τα ζώα και τα πτηνά και τα ερπετά(Ψαλμ148), επειδή πίστευε ότι όλα τα κτίσματα προσκυνούν το Δημιουργό και ήθελε όλα να συνεισφέρουν στην υμνολογία του Θεού. Και πώς λοιπόν ο μοναχός, ο οποίος συγκρίνεται με το χρυσάφι από την χώρα του Σουφείρ, θα ανεχθεί ποτέ να ναρκωθεί ή να παραμελήσει την υμνολογία;

3. Όπως τη βάτο την τύλιγε η φλόγα αλλά δεν την έκαιγε(Εξ.3,2), έτσι και εκείνοι που έλαβαν το χάρισμα της απάθειας, αν και έχουν πολύ βαρύ και θερμό σώμα, καθόλου δεν ενοχλεί, ούτε βλάπτει τη σάρκα ή το νου η θερμότητα του σώματος. Γιατί η φωνή του Κυρίου σταμάτησε τη φλόγα της φύσεως(Ψαλμ.28,7). Και αυτό γιατί η θέληση και ο λόγος του Θεού διαχώρισε εκείνα που φυσικώς είναι ενωμένα.

4. Η σελήνη η οποία μεγαλώνει και πάλι μικραίνει, είναι τύπος του ανθρώπου, ο οποίος άλλοτε πράττει καλά και άλλοτε αμαρτάνει, και κατόπιν με την μετάνοια επανέρχεται στην ενάρετη ζωή. Λοιπόν δεν χάθηκε ο νους όποιου αμάρτησε,

καθώς νομίζουν μερικοί, όπως της σελήνης το σώμα δεν λιγότεψε, αλλά μόνο το φως της. Αποκτά λοιπόν πάλι ο άνθρωπος τη λαμπρότητά του με την μετάνοια, όπως η σελήνη μετά το λιγότεμά της ξαναντύνεται πάλι το φως. Γιατί λέει η Γραφή: «Εκείνος που πιστεύει στο Χριστό, κι αν πεθάνει θα ζήσει»(Ιω.11,26) «και θα γνωρίσει ότι Εγώ ο Κύριος μίλησα και θα το κάνω»(Ιεζ. 17,24).

5. Αν συμβεί και γίνει εναντίον σου επανάσταση του πλήθους των αισχρών λογισμών και υποχωρήσεις και νικηθείς, να γνωρίζεις ότι χωρίστηκες πρόσκαιρα από τη θεία χάρη. Γι' αυτό και παραδόθηκες στην πτώση σου με δίκαιη κρίση.

Να αγωνίζεσαι λοιπόν να μη μείνεις ποτέ με την αμέλειά σου μακριά από τη θεία χάρη ούτε για μια στιγμή. Αν μπορέσεις να υπερνικήσεις το ολίσθημά σου και να υπερπηδήσεις το τείχος των εμπαιθών λογισμών και τις αλλεπάλληλες βρωμερές προσβολές της πονηρίας των εχθρών, μη φανείς αχάριστος στο Θεό που σου έδωσε αυτή τη δωρεά. Γιατί λέει ο Απόστολος: «Όχι εγώ, αλλά η χάρη του Θεού που είναι μαζί μου»(Α' Κορ. 15,10), αυτή είναι που χάρισε σε μένα αυτό το τρόπαιο της νίκης, και με ύψωσε παραπάνω από τις ακάθαρτες ενθυμήσεις και με γλύτωσε από τον άδικο, δηλαδή τον διάβολο, και από τον παλαιό άνθρωπο.

Γι' αυτό λοιπόν ελαφρωμένος με τα φτερά του Πνεύματος και ελευθερωμένος από το σώμα, μπόρεσα να πετάξω πάνω από τους δαίμονες που με κυνηγούσαν, οι οποίοι, όπως πιάνουν τα πουλιά με τις ιξόβεργες, πιάνουν το νου του ανθρώπου με την ηδυπάθεια, την οποία του παρουσιάζουν με βία και καταναγκασμό.

Εκείνος λοιπόν που με έβγαλε από την Αίγυπτο, δηλαδή από τον κόσμο, ο οποίος είναι τόπος απώλειας των ψυχών, Αυτός χτύπησε κρυφά με το χέρι Του πολεμώντας για χάρη μου τον Αμαλήκ(Εξ.17, 8-16), και μου έδωσε την ελπίδα ότι και τα υπόλοιπα έθνη των ακαθάρτων παθών θα εξολοθρευτεί ο Κύριος από μπροστά μας(Δευτ. 4,38). Αυτός, ο Θεός μας, θα μας δώσει σοφία και δύναμη(Δαν.2,23). Γιατί μερικοί έλαβαν σοφία, αλλά όχι και τη δύναμη του Πνεύματος για να νικήσουν τους εχθρούς. Αυτός θα σε ανυψώσει επάνω από τους εχθρούς σου και θα σου δώσει φτερά περιστεριού για να πετάξεις και να αναπαυθείς στο Θεό(Ψαλμ.54,7). Ο Κύριος θα κάνει σαν χάλκινο τόξο τους βραχίονές σου και θα σε αναδείξει δυνατό, πρόθυμο και ρωμαλέο εναντίον του αντιπάλου σου και θα ρίξει κάτω από τα πόδια σου όλους εκείνους που επαναστατούν εναντίον σου(Ψαλμ.17,40). Απόδωσε λοιπόν στον Κύριο την χάρη της αγνείας, γιατί δεν σε εγκατέλειψε στα θελήματα της σάρκας σου και του αίματος και στα καταστρεπτικά και ακάθαρτα πνεύματα που τα ερεθίζουν, αλλά σε φύλαξε ασφαλή με το δεξί Του χέρι. Κτίσε Του θυσιαστήριο, όπως ο Μωυσής αφού κατατρόπωσε τον Αμαλήκ(Εξ.17,15). Γι' αυτό θα σε δοξολογήσω και θα σε υμνήσω Κύριε, και θα ψάλλω στο όνομά Σου, δοξάζοντας τα μεγαλειώδη έργα Σου.

επειδή γλύτωσες τη ζωή μου από την καταστροφή, και με άρπαξες από τις παγίδες και τα δίχτυα της πολύμορφης και πανούργας κακίας που περικυκλώνει τον άνθρωπο σε κάθε περίπτωση.

6. Ξαναζωντανεύουν μέσα μας τα ακάθαρτα πάθη οι πονηροί δαίμονες, και τα ανανεώνουν και τα ανεβάζουν ψηλά και τα πολλαπλασιάζουν. Η προσεκτική μελέτη του θείου λόγου, και μάλιστα όταν γίνεται με χύσιμο δακρύων, νεκρώνει και αφανίζει τα πάθη, ακόμη και αν έχουν πολυκαιρίσει. Και σιγά σιγά φέρνει στην ανυπαρξία τις ολέθριες αμαρτωλές ενέργειες της ψυχής και του σώματος. μόνο εμείς να μην αμελήσομε με προσευχή και ελπίδα επίμονη και χωρίς ντροπή να καθόμαστε κοντά στον Κύριο.

7. Γιατί από το στόμα των πιστών που είναι νήπια ως προς την κακία, ο Χριστός κάνει τέλειο ύμνο; Ασφαλώς για να συντρίψει με την υμνωδία τον εχθρό που βαρύτατα κι εκδικητικά τυραννεί(Ψαλμ.8,3), τον εχθρό των αρετών και υπέρμαχο της κακίας, το διάβολο. Λοιπόν κι εμείς όταν υμνούμε τον Κύριο με απλότητα καρδιάς, συντρίβομε και καταστρέφομε τις μηχανές του εχθρού. Γιατί «με το πλήθος της δόξας Σου, Κύριε, διλέυσες τους πολέμιους και τους εχθρούς που μας πολεμούσαν»(Εξ.15,7).

8. Όποιος είναι σαν ένα έκτρωμα παραμορφωμένος από την αμαρτία αυτός τώρα κατατρώγει από τα σαρκικά μόνον τα μισά(Αριθ.12,12). Τα άλλα μισά θα τα λάβει με τις μέλλουσες ποινές, στον μέλλοντα αιώνα. Γιατί ο καθένας θα δεχτεί τους καρπούς του δρόμου που πέρασε στη ζωή του.

9. Ο μοναχός οφείλει να προτιμά την ωραιότατη νηστεία και να μην εξαπατάται από τα πάθη, και πάντοτε να καλλιεργεί μεγάλη ησυχία.

10. Οι δαίμονες οι οποίοι μισούν τις ψυχές μας, υποβάλλουν σε μερικούς να μας κάνουν κάποιον κρύο έπαινο. Κατόπιν μας προτρέπουν να χαρούμε γι' αυτό. Τότε λοιπόν, αν χαλαρώσομε από την οίηση και δώσομε τόπο στην κενοδοξία, δεν κοπιάζουν πολύ οι εχθροί μας δαίμονες να μας αιχμαλωτίσουν.

11. Να ευχαριστείσαι περισσότερο από εκείνον που σε περιγελά, παρά από εκείνον που σε επαινεί· αυτός δεν διαφέρει διόλου από εκείνον που σε καταριέται, όπως λέει η Γραφή(Παροιμ. 27,14).

12. Αν προσπαθείς να κατορθώσεις την αρετή της νηστείας, αλλά για την αδυναμία σου αποτυγχάνεις, τότε αφού συντρίψεις την καρδιά σου, να στραφείς σε ευχαριστία Εκείνου που προνοεί για όλα και είναι Κριτής όλων. Αν βέβαια φανερώνεις πάντοτε ταπεινό τον εαυτό σου στον Κύριο, και δεν υπερηφανευτείς ποτέ εναντίον κανενός ανθρώπου.

13. Ο εχθρός διάβολος γνωρίζει ότι η προσευχή είναι για μας υπερασπιστής, ενώ γι' αυτόν εχθρός και επίβουλος. Θέλοντας να μας αποσπάσει από αυτήν, βάζει μέσα μας την επιθυμία της μελέτης των συγγραφών των αρχαίων Ελλήνων, από τους οποίους και απομακρυνθήκαμε, και μας προτρέπει να ασχολούμαστε μ' αυτές. Αλλά ας μη πεισθούμε σ' αυτόν, μην τυχόν και πάει στραβά η καλλιέργειά μας και αντί να συνάξομε σύκα και σταφύλια, συνάξομε αγκάθια και τριβόλια. Γιατί η σοφία του κόσμου αυτού είναι μωρία ενώπιον του Θεού(Α΄ Κορ. 3,19).

14. Λέει η Γραφή: «Ευαγγελίζομαι χαρά μεγάλη σ' εσάς, που αφορά όλο το λαό»(Λουκ. 2,10), όχι ένα μέρος μόνον του λαού. Και «όλοι οι κάτοικοι της γης θα σε προσκυνήσουν και θα ψάλλουν σε Σένα»(Ψαλμ. 65,4), όχι ένα μέρος μόνον της γης. Η ψαλμωδία δεν είναι γνώρισμα αυτών που δέονται με δάκρυα, αλλά εκείνων που είναι εύθυμοι. Αφού λοιπόν έτσι είναι, ας μην απελπιστούμε διόλου, αλλά ας περάσομε τον παρόντα βίο εύθυμοι, έχοντας στο νου μας την μέλλουσα εκείνη χαρά και ευθυμία. Αλλά όμως να την ανακατέψομε την ευφροσύνη με το φόβο του Θεού, όπως λέει η Γραφή: «Να νιώθετε αγαλλίαση για τον Κύριο μαζί με τρόπο»(Ψαλμ.2,11). Οι γυναίκες που ήταν μαζί με τη Μαρία, έφυγαν από τον Τάφο με φόβο και χαρά(Ματθ. 28,8). Ίσως κι εμείς κάποτε με φόβο και χαρά βγούμε από τον νοητό τάφο. Απορώ πώς μπορούμε να μην έχουμε φόβο, γιατί κανείς δεν είναι αναμάρτητος, και αν ακόμη είναι Μωσής ή Απόστολος Πέτρος. Πλήν όμως σ' αυτούς, αφού νικήσει η θεία αγάπη, αποδιώχνει το φόβο(Α΄ Ιω. 4,18) κατά την ώρα του θανάτου.

15. Για το ότι ο εμπαθής, αφού πιστέψει με όλη του την καρδιά και με ταπεινωση, λαμβάνει χάρισμα απάθειας, έχεις μάρτυρα τη Γραφή. «Σήμερα, λέει, θα είσαι μαζί μου στον Παράδεισο»(Λουκ. 23,43)· και, «η πίστη σου σ' έσωσε· πήγαινε στην ειρήνη»(Λουκ.7,50) της τρισμακάριας απάθειας· και άλλα όμοια με αυτά, όπως: «το σταφύλι θα ωριμάσει τον καιρό της σποράς»(Αμώς 9,13), και: «Ας γίνει σε σας σύμφωνα με την πίστη σας»(Ματθ. 9,29).

16. Όταν, ενώ αντιμετωπίζομε με αγανάκτηση τα πάθη, μας πολεμούν δυνατότερα οι δαίμονες με αισχρές ενθυμήσεις, τότε περισσότερο στηριζόμαστε στην πίστη του Κυρίου και κάνομε βεβαιότερη την ελπίδα μας προς τα αγαθά που μας έχει υποσχεθεί ο Θεός, από τα οποία οι εχθροί σπεύδουν από φθόνο να μας αποξενώσουν. Γιατί αν δεν ήταν πολύ μεγάλα τα μέλλοντα αγαθά, δεν θα έκαναν πυκνές επιθέσεις οι δαίμονες με τόσο φθόνο εναντίον μας με ακάθαρτους λογισμούς, νομίζοντας ότι έτσι ικανοποιούν τη μανία τους και ότι μας οδηγούν στην απελπισία, με τη μεγάλη και αβάσταχτη ενόχλησή τους.

17. Μερικοί ορίζουν ότι η πρακτική αρετή είναι η πιο αληθινή πνευματική γνώση· φροντίστε λοιπόν με τα έργα μάλλον να φανερώσετε και την πίστη και τη γνώση. Γιατί εκείνος που αρκείται τυφλά μόνο στη γνώση, θα ακούσει ότι· «Ισχυρίζονται ότι γνωρίζουν το Θεό, Τον αρνούνται όμως με τα έργα»(Τίτ. 1,16).

18. Πιο πολύ στον καιρό των εορτών και της θείας Λειτουργίας, και μάλιστα όταν μέλλει να προσέλθει κανείς στη θεία Κοινωνία, οι δαίμονες σπεύδουν να μολύνουν τον ασκητή με αισχρές φαντασίες και με ρεύση του σπέρματος. Αλλά ούτε με αυτά θα τσακίσουν ή θα παραλύσουν εκείνον που είναι συνηθισμένος να τα υπομένει όλα με καρτερία και γενναιότητα. Κι ας μην καυχούνται μπροστά μας οι καμπούρηδες σαν να είναι όρθιοι.

19. Οι εχθροί δαίμονες πολεμούν το ήθος και την προθυμία, ραπίζοντας την ψυχή με ποικίλους και ανείπωτους πειρασμούς. Από τις πολλές και απερίγραπτες θλίψεις πλέκεται ο στέφανός σου· και στις αδυναμίες δείχνεται τέλεια η δύναμη του Χριστού(Β΄ Κορ. 12,9)· και στις πιο σκυθρωπές καταστάσεις συνηθίζει να ανθίζει η χάρη του Πνεύματος. Λέει η Γραφή: «Ανέτειλε στους δίκαιους φως μέσα στο σκοτάδι(Ψαλμ. 111,4), αν βέβαια κρατήσομε μέχρι τέλους ακλόνητη την πεποίθηση και την ελπίδα μας»(Εβρ. 3,6).

20. Κανένα άλλο πράγμα δεν μπορεί να εξαφανίζει τόσο πολύ την αρετή, όσο οι αστειότητες και οι χαριεντισμοί και η αργολογία. Και αντίθετα, τίποτε άλλο δεν ανανεώνει την ψυχή και την κάνει να πλησιάζει στο Θεό, όσο ο φόβος του Θεού και η καλή προσοχή και η ακατάπαυστη μελέτη των λόγων του Θεού και το να οπλίζεται κανείς με την προσευχή και να αναζητεί από ίχνος σε ίχνος το κέρδος της αγρυπνίας.

21. Ωφελιμότατο πράγμα και συμφέρον στην ψυχή είναι να υποφέρομε σθεναρά κάθε θλίψη, είτε από τους ανθρώπους είτε από τους δαίμονες προξενείται, και να γνωρίζομε με ακρίβεια ότι είμαστε χρεωφειλέτες αυτής της κακοπάθειάς μας, και να μη κατηγορούμε γι' αυτό κανένα άλλο, παρά μόνον πάντοτε τον εαυτό μας. Εκείνος που, για τις θλίψεις που του συμβαίνουν, κατηγορεί τους άλλους, έχει ξεγλυστρίσει από τη δίκαιη κρίση αυτών που του αρμόζουν.

22. Κάποτε ο άνθρωπος μετατοπίζεται από τον καλό δρόμο του, και αν ακόμη είναι αξιόλογος στην αρετή, λόγω των πολλών πειρασμών, ξεφεύγοντας από την καλή τάξη του, επειδή —όπως λέει η Γραφή— έχει εξαφανιστεί όλη η σοφία και η τέχνη του(Ψαλμ. 106, 27)· και αυτό, για να μην έχομε πεποίθηση στον εαυτό μας(Β΄ Κορ. 1,9) και για να μην καυχηθεί ο Ισραήλ και πει: «Το δικό μου χέρι μ' έσωσε»(Κριτ. 7,2). Παρ' όλα αυτά όμως έχε ελπίδα ότι θα αποκατασταθείς στην προηγούμενή σου καλή ψυχική κατάσταση, αφού πέσει από πάνω σου με θεία διαταγή και διωχτεί ο πονηρός δαίμονας, ο οποίος μας παρακινεί να τα βλέπομε όλα και να τα ακούμε μ' εμπάθεια και μας σπρώχνει με βιασύνη προς την αμαρτία. Και αφού παχύνει το νου, σαν με πυκνό σύννεφο, κάνει και την σάρκα να αισθάνεται ένα ανέκφραστο βάρος και φορτίο· και τον έμφυτο λογισμό που είναι απλός και άδολος, όπως των βρεφών, τον κάνει πανούργο και τετραπέρατο σε κάθε αμαρτία, αφού τον δηλητηριάσει και τον διαστρέψει με την αβεβαιότητα.

23. Μεγάλο πράγμα είναι ο άνθρωπος που αυξάνει εσωτερικά και προοδεύει πολύ στις αρετές. Πλην όμως αυτός ο μεγάλος φοβάται την αμαρτία όπως τον ποντικό

ο ελέφαντας, μήπως αυτός, που κήρυξε σε άλλους, γίνει ο ίδιος ανάξιος(Α΄ Κορ. 9,27).

24. Δεν είναι μόνο όταν θα πλησιάζει η συντέλεια του κόσμου, που θα λαλήσει ο διάβολος λόγους εναντίον του Υψίστου, όπως λέει ο Δανιήλ(Δαν. 7, 25), αλλά και τώρα κάποτε δια μέσου των δικών μας λογισμών, απευθύνει βαριές βλασφημίες και εναντίον αυτού του ουρανού, κακολογώντας τον Ύψιστο και τα κτίσματά Του και τα άγια Μυστήρια του Χριστού. Αλλά εμείς στερεωμένοι πάνω στο βράχο της πνευματικής γνώσεως, δε θα φοβηθούμε για όλα αυτά, ούτε θα απορήσομε για την τόλμη του κακούργου διαβόλου· και χρησιμοποιώντας πίστη και θερμότερη προσευχή, θα λάβομε την βοήθεια του Θεού και θα αποκρούσομε τον εχθρό.

25. Όταν η ψυχή βγει από το σώμα, ο εχθρός διάβολος ορμά εναντίον της με θρασύτητα και την πολεμά και την ονειδίζει και γίνεται αυστηρός και φοβερός κατηγορος των αμαρτιών της. Αλλά τότε μπορεί να δει κανείς την ψυχή που αγαπά το Θεό και έχει μεγάλη πίστη σ' Αυτόν, αν και πολλές φορές είχε πληγωθεί από αμαρτίες, να μην κατατρομάζει στις εφόδους του εχθρού και τις απειλές του, αλλά μάλλον να ενισχύεται με τη χάρη του Κυρίου και να τη φτερώνει η χαρά· να την κάνουν θαρραλέα οι άγιοι άγγελοι που την οδηγούν, και περιτειχισμένη από το φώς της πίστεως να αντιλέγει δυνατά με μεγάλο θάρρος στον πονηρό διάβολο: «Τι κοινό υπάρχει μεταξύ μας, εχθρέ του Θεού; Τι κοινό υπάρχει μεταξύ μας, δραπετή των ουρανών και δούλε πονηρέ; Δεν έχεις εσύ πάνω μας καμιά εξουσία. Ο Χριστός, ο Υιός του Θεού, έχει την εξουσία πάνω σ' εμάς και πάνω σε όλα. Σ' Αυτόν αμαρτήσαμε και σ' Αυτόν θα απολογηθούμε, έχοντας ως εγγύηση της ευσπλαχνίας Του απέναντί μας και της σωτηρίας μας τον τίμιο Σταυρό Του. Συ όμως, καταστροφέα, φύγε μακριά από εμάς. Δεν έχεις τίποτα εσύ με τους δούλους του Χριστού». Και ενώ λέει αυτά η ψυχή με θάρρος, φεύγει πίσω ο διάβολος θρηνώντας με μεγάλη φωνή, μην μπορώντας να αντισταθεί στο όνομα του Χριστού. Ανεβαίνοντας η ψυχή, πετάει προς τα κάτω και ραπίζει τον εχθρό όπως το γεράκι χτυπά τον κόρακα. Και έπειτα από αυτό, μεταφέρεται από τους θείους αγγέλους γεμάτη χαρά στους τόπους που της έχουν οριστεί, ανάλογα με την κατάστασή της.

26. Ότι και από ένα μικρό πειρασμό που παραχωρεί ο Θεός εμποδίζεται κάποτε να προκόψει πνευματικά ο πρόθυμος και δραστήριος, ας σε πείθει το μικρό ψαράκι, η εχενής, που μπορεί να ακινητοποιήσει ένα βαρυφορτωμένο πλοίο μόνο με το να το ακουμπήσει. Και να θυμάσαι τα λόγια του μεγάλου Παύλου: «Θέλησα και μια και δυό φορές να έρθω προς εσάς και μας εμπόδισε ο Σατανάς»(Α΄ Θεσ. 2,38). Αλλά μη θορυβηθείς γι' αυτό, παρά να αντιτάξεις αγώνα με υπομονή και θα επιτυχείς να λάβεις τη θεία χάρη.

27. Εκείνος που είναι πολύ πλούσιος σε αρετές, αν από αμέλεια ξεφύγει από τα πρόποντα, έρχονται εναντίον του οι γιοι της κακής ανατολής, οι Αμαληκίτες και προπαντός οι Μαδιανίτες, δηλαδή οι δυνάμεις της πορνείας, μαζί με τις καμήλες τους, δηλαδή με τις εμπαθείς μνήμες, που είναι αναρίθμητες(Κριτ. 7,12) και

καταστρέφουν όλα τα προϊόντα της γης(Κριτ. 6,4), δηλαδή κάθε καλή πράξη και συνήθεια. Και τότε λοιπόν γίνεται φτωχός ο Ισραήλ και μικροψυχεί και αναγκάζεται να φωνάξει δυνατά προς τον Κύριο. Και έτσι στέλνεται από τον ουρανό λογισμός αγαθός, ο οποίος μιμείται τον Γεδεών, με μεγάλη πίστη και ταπεινοφροσύνη. Γιατί ο Γεδεών είπε: «Οι χίλιοι άνδρες μου είναι οι πιο αδύνατοι στη φυλή Μανασσή»(Κριτ. 6, 14-15). Και όμως, μπόρεσε να αντιπαραταχθεί με τριακόσιους αδύναμους άνδρες σε τόσο πλήθος εχθρών, και να στήσει μνημεία νίκης κατά των εχθρών, έχοντας σύμμαχο τη θεία χάρη.

28. Δεν θα μπορέσεις να πατήσεις πάνω στα δηλητηριώδη φίδια, όπως είναι η ασπίδα και ο βασιλίσκος(Ψαλμ. 90,13) κτλ., εκτός αν παρακαλέσεις και εξιλεύσεις με πολλή προσευχή το Θεό και λάβεις υπερασπιστές αγγέλους, που να σε παίρνουν στα χέρια τους και να σε σηκώνουν πάνω από τη λάσπη της κακής διαθέσεως.

29. Αν κανείς νικηθεί, ενώ πολέμησε με δύναμη, ας μη δυσθυμεί, ούτε να ατονεί από τον κόπο, αλλά αφού σηκωθεί, ας ευθυμεί λέγοντας τα λόγια του Ησαΐα: «Αν και ισχυροί, θα ηττηθείτε, πονηροί δαίμονες. Κι αν πάλι λάβετε ισχύ, πάλι θα ηττηθείτε. Και ό,τι σχέδιο κάνετε, θα το διαλύσει ο Κύριος· γιατί ο Θεός είναι μαζί μας»(Ησ. 8, 9-10), ο Θεός που σηκώνει πάλι όσους έχουν συντριβεί και που προξενεί μεγάλο θρήνο και λύπη στους εχθρούς μας, όταν μετανοούμε για τις αμαρτίες μας.

30. Είναι αδύνατο να μη δοκιμάζει λύπη εκείνος που παιδαγωγείται με πειρασμούς. Αλλά ύστερα γεμίζουν με μεγάλη χαρά και γλυκά δάκρυα και θεία νοήματα οι άνθρωποι αυτοί που καλλιέργησαν τον πόνο και τη θλίψη μέσα στην καρδιά τους.

31. Ο Ισαάκ ήθελε να ευλογήσει τον Ησαΐ, και ο Ησαΐ έσπευδε να λάβει την ευλογία· όμως και οι δύο απέτυχαν(Γεν. 27). Επειδή ο Θεός ελεεί, ευλογεί και χρίει με το Πνεύμα, όχι εκείνον που θέλομε εμείς, αλλά εκείνον που Αυτός προόρισε, πριν τον πλάσει ακόμη, στο να Τον υπηρετήσει. Ας μη θορυβηθούμε, μήτε να φθονήσομε όταν δούμε αδελφούς ελεεινούς και ασήμαντους ότι πρόκοψαν στην αρετή. Έχεις εξάλλου ακούσει και τον Κύριο που λέει: «Δώσε τόπο σ' αυτόν για να καθήσει σε ανώτερη θέση»(Λουκ. 14,10). Εγώ θαυμάζω μάλλον το Δικαστή, που κρίνει με τόσο σοφό και μυστηριώδη τρόπο: εκείνον τον ελάχιστο και τελευταίο να τον κάνει πρώτο και προπορευόμενο, κι εμάς που είμαστε πρώτοι στην άσκηση χρονικά, να μας αναδεικνύει τελευταίους. Ο καθένας μας, ας κανονίσουμε τη ζωή μας ανάλογα με ό,τι μας χάρισε ο Κύριος(Α' Κορ. 7, 17), αν βέβαια ζούμε και βαδίζουμε με την καθοδήγηση του Πνεύματος(Γαλ. 5, 25), όπως λέει η Γραφή.

32. Μη συμφωνήσεις ποτέ με τον υποτακτικό σου, όταν σου λέει: «Δώσε μου διορία να δοκιμάσω αυτό ή εκείνο το πράγμα και έτσι να επιτύχω την αρετή.» Εκείνος που λέει έτσι, είναι φανερό ότι κάνει το δικό του θέλημα και παραβαίνει τους κανόνες της άριστης υποταγής.

33. Οι συμφορές του σώματος και της ψυχής, καθώς θα δεις, με τον καιρό και με τη θεία συγκατάνευση θα εξαφανιστούν, αν και έχουν μεγαλώσει. Το έλεος όμως

του Χριστού καθόλου δε θα μειωθεί. Γιατί λέει η Γραφή: «το έλεος του Κυρίου εκτείνεται από τον αιώνα τούτον ως τον μέλλοντα αιώνα για όσους τον φοβούνται»(Ψαλμ. 102, 17).

34. Τα βασιλικά ταμεία θα γεμίσουν χρυσό· και οι νόες των πραγματικών μοναχών θα γεμίσουν από τη γνώση του Θεού.

35. Μερικές φορές ο δάσκαλος εκτίθεται σε ατιμία με το να υποφέρει πειρασμούς για χάρη εκείνων που ωφελήθηκαν πνευματικά. «Εμείς, λέει ο Απόστολος, είμαστε άτιμοι, η ασθένειά μας σαν αγκάθι μας ταπεινώνει· ενώ εσείς γίνατε ένδοξοι και ισχυροί με τη χάρη του Χριστού»(Α΄ Κορ. 4, 10).

36. Πηγή και αφορμή του ολέθρου μέσω της σάρκας είναι ο εμπαθής λογισμός. Αυτόν το λογισμό εξορίζει από την ψυχή εκείνος που ανένηψε και μετανόησε μετά την αμαρτία. Καλά λοιπόν κάνατε και πενήθησατε περισσότερο για να εκδιωχθεί από ανάμεσά σας(Α΄ Κορ. 5, 2-4) ο πονηρός και βέβηλος λογισμός που παρακίνησε στην κακή πράξη. Άρα λοιπόν το πένθος είναι αντίθετο προς το πνεύμα του ολέθρου και της φθοράς.

37. Ποιος θα αναγγείλει στο στενοχωρημένο μέσα στην αδοξία και την αδυναμία εκτελέσεως αρετών, ότι θα δει τον Ιησού όχι μόνο στη μέλλουσα ζωή, αλλά και από την παρούσα, να έρχεται με μεγάλη δύναμη και δόξα προς αυτόν, δια μέσου της απάθειας; Και η ψυχή, που γέρασε στείρα και τότε χωρίς να το περιμένει γέννησε γιο δικαιοσύνης, θα πει τα λόγια της Σάρρας: «Ο Θεός μου έδωσε γέλιο»(Γέν. 21, 6), δηλαδή δώρισε πολύ μεγάλη χαρά σε μένα, που πάρα πολλά χρόνια ήμουν καταλυπημένος από τα πολλά πάθη μου. Ή, όπως αποδίδει το ρητό άλλος ερμηνευτής: «Ο Θεός μου έδωσε τρυφερή ηλικία», δηλαδή ανανεώθηκε η νεότητά μου καθώς του αετού(Ψαλμ. 102, 5). Γιατί είχα παλιώσει πριν με τις αμαρτίες και τα πάθη της ατιμίας, και τώρα έχω ξαναγεννηθεί και είμαι σαν έφηβος και βρίσκω τη νεανική απαλότητα, εγώ που προηγουμένως είχα σκληρυνθεί από την ύλη. Και βλέπω τώρα ομαλά τα πράγματα του κόσμου, γιατί ξαναβρήκα τη φυσική απλότητα και ευθύτητα, αφού ο νους μου έγινε υγιής από την μεγάλη ευσπλαχνία του Θεού. Και έγινε η σάρκα μου, όπως του Νεεμάν του Σύρου(Δ΄ Βασ. 5, 1-14), σαν τη σάρκα των νηπίων, γιατί λούστηκα στον Ιορδάνη της θείας γνώσεως. Και έγινα απλός στους τρόπους με τη χάρη του Θεού, ελευθερωμένος από τη θέληση του φιδιού διαβόλου και από το πλήθος των πανούργων και υλοφρόνων λογισμών της κακίας που είχα αποκτήσει πρωύτερα αντίθετα με τη φύση μου.

38. Υπόθεσε ότι ο Κύριος σου λέει: «Κάποτε σου αφάιρεσα αυτό και αυτό το χάρισμα, τα οποία νόμιζες πως ικανοποιούν το νου σου και σε αναπαύουν και σου έδωσα ως αντιστάθμισμα εκείνο και εκείνο το χάρισμα. Εσύ όμως σκέφτεσαι όσα σου αφαιρέθηκαν και δε βλέπεις όσα σου δόθηκαν στη θέση εκείνων και έτσι είσαι σκυθρωπός και πονείς και πληγώνεσαι από τη λύπη· ωστόσο με χαροποιείς γιατί λυπάσαι εξαιτίας Μου. Γιατί εγώ σου προξενώ λύπη για το συμφέρον σου, θέλοντας

να σώσω και όχι να καταστρέψω εκείνον που θεωρώ παιδί Μου».

39. Διάταξε τον εαυτό σου να μη φας κάτι, για παράδειγμα ψάρι· και πρόσεχε κατόπιν ότι ο εχθρός σε σπρώχνει επίμονα προς την επιθυμία του ψαριού, όπως επίσης ότι και συ θέλεις με μανία να απολαύσεις το απαγορευμένο. Έτσι θα εννοήσεις αυτό που συνέβη στον Αδάμ. Εκείνος, αφού πήρε εντολή να μη φάει από ένα μόνο καρπό, προς αυτό μόνο το απαγορευμένο έτρεξε με μεγάλη επιθυμία.

40. Άλλον σώζει ο Θεός δια μέσου της γνώσεως και άλλον δια μέσου της ακεραιότητας και ακακίας. Γιατί πρέπει να γνωρίζεις ότι δε θα αποδοκιμάσει ο Θεός τον άκακο(Ιώβ, 8, 20).

41. Όσοι μεταχειρίζονται έντονα την προσευχή, αυτοί πολιορκούνται από φοβερούς και άγριους πειρασμούς.

42. Αν προτίμησες να ντυθείς την απάθεια, μην κάθεσαι αμέριμος, αλλά φρόντισε με όλη σου τη δύναμη να την επιτύχεις. Γιατί στενάζομε επιθυμώντας με μεγάλο πόθο να φορέσομε το ουράνιο κατοικητήριό μας, ώστε να καταποθεί η θνητότητα του σώματός μας από τη θεία ζωή(Β΄ Κορ. 5, 2-4), όχι μόνο σωματικώς κατά την συντέλεια του αιώνα, παρά και νοητώς από εδώ ήδη, σαν ένας αρραβώνας. Επειδή εξαφανίστηκε τελείως ο θάνατος και κατανικήθηκε(Α΄ Κορ. 15, 54), και όλοι οι Αιγύπτιοι που μας καταπιέζουν και μας καταδιώκουν, δηλαδή οι δαίμονες, θα εξαφανιστούν μέσα στα κύματα(Έξ. 14) της δυνάμεως που μας στάλθηκε από τον ουρανό.

43. Αν λησμονήσεις τον Παύλο που είπε: «Φοβούμαι μήπως εγώ, που κήρυξα σε άλλους, ο ίδιος γίνω ανάξιος»(Α΄ Κορ. 9, 27), και: «Όποιος νομίζει ότι στέκεται, ας προσέξει μήπως πέσει»(Α΄ Κορ. 10, 12), και: «Συ, ο καταρτισμένος πνευματικά, πρόσεχε τον εαυτό σου, μήπως και συ δοκιμάσεις πειρασμό»(Γαλ. 6, 1)· και αν λησμονήσεις το παραστράτισμα και την ανομία του Σολομώντα(Γ΄ Βασ. 11, 1-8) υστέρα από τόση χάρη· και αν λησμονήσεις επίσης την αναπάντεχη άρνηση του Αποστόλου Πέτρου, τότε μπορείς να έχεις θάρρος στη γνώση σου και να κομπάζεις για την ενάρετη ζωή σου και να καυχιέσαι για τα πολλά χρόνια της ασκήσεώς σου· κι έτσι λοιπόν θα δώσεις τόπο μέσα σου στην υπερηφάνεια. Όμως καθόλου μην αμελήσεις αδελφέ! Να φοβάσαι μάλλον μέχρις ότου αναπνέεις, ακόμα και αν έφτασες τα χρόνια του Μωυσή· και να προσεύχεσαι λέγοντας: «Κύριε, μη με απορρίψεις τον καιρό των γηρατειών μου· όταν λιγοστεύουν οι δυνάμεις μου, μη με εγκαταλείψεις. Θεέ μου, Σωτήρα μου, εσένα θα υμνώ παντοτινά»(Ψαλμ. 70, 6-9).

44. Σου λέει ο Κύριος, όπως είπε στο Ματθαίο: «Ακολούθησε με»(Ματθ. 9, 9). Εσύ λοιπόν, εκεί που καταδιώκεις με προθυμία τον πολυπόθητο Κύριό σου, αν στο δρόμο σου σκοντάψεις το πόδι σου στην πέτρα(Ψαλμ. 90,12) κανενός πάθους και πέσεις απροσδόκητα στην αμαρτία, ή και πολλές φορές, επειδή υπάρχουν λασπώδη μέρη, γλύστρησες χωρίς να το θέλεις και έπεσες, όσες φορές τύχει να πέσεις και να βασανίσεις το σώμα σου, τόσες φορές σήκω επάνω και τρέξε πίσω από τον Κύριό σου μέχρις ότου τον φτάσεις. «Έτσι παρουσιάστηκα μπροστά Σου στο ναό

της διάνοιας, να δω τη δύναμη και τη δόξα Σου που με σώζουν και στο όνομά Σου, Κύριε, θα υψώσω τα χέρια μου να προσευχηθώ και θα εισακουστώ· και θα αισθάνομαι σαν να χόρτασα με λιπαρά και παχιά φαγητά· και θα χαρούν τα χείλη μου να σου ψάλλουν»(Ψαλμ. 62, 3-6). Γιατί θεωρώ σπουδαίο πράγμα το ότι αξιώθηκα να ονομαστώ Χριστιανός, όπως μου λέει ο Κύριος μέσω του προφήτη Ησαΐα: «Είναι μεγάλη σου τιμή να ονομαστείς παιδί Μου»(Ησ. 49, 6).

45. Αλλού η Γραφή λέει ότι ο Πατέρας θα δώσει αγαθά σε όσους του ζητούν(Ματθ. 7, 11), αλλού ότι θα δώσει το Άγιο Πνεύμα σε όσους το ζητούν(Λουκ. 11, 13). Με τα λόγια αυτά εννοούμε ότι, όχι μόνον άφεση των αμαρτιών, αλλά και ουράνια χαρίσματα χορηγεί ο Θεός σε όσους τον παρακαλούν με ισχυρή πίστη στα λόγια Του. Γιατί ο Κύριος υπόσχεται αυτά τα αγαθά όχι σε δικαίους, αλλά σε αμαρτωλούς, λέγοντας: «Αν εσείς, ενώ είστε γεμάτοι πονηρία, ξέρετε να δίνετε ωφέλιμα πράγματα στα παιδιά σας, πόσο περισσότερο ο ουράνιος Πατέρας σας θα δώσει το Άγιο Πνεύμα σ' εκείνους που του το ζητούν;»(Λουκ. 11, 13). Ζήτησε λοιπόν με επιμονή και χωρίς δισταγμό, και αν ακόμη είσαι φτωχός σε αρετές και πάρα πολύ αδύνατος και είναι παραπάνω από την αξία σου αυτά που ζητάς· και θα τα λάβεις αυτά τα μεγάλα χαρίσματα.

46. Πώς θα πεισθεί ο άπιστος ή ο ολιγόπιστος ότι το μερμύγκι βγάζει φτερά και το σκουλήκι γίνεται πεταλούδα και ότι πάρα πολλά παράδοξα γίνονται στη φύση, για να αποβάλει την αρρώστια της απιστίας και στερήσεως της ελπίδας και να βγάλει φτερά και ν' ανθίσει σαν δένδρο την πανένδοξη γνώση; Γιατί λέει η Γραφή: «εγώ είμαι αυτός που κάνω ν' αναβλαστήσει το ξερό δένδρο και που δίνω ζωή στα ξερά κόκκαλα»(Ιεζ. 17, 24).

47. Με κανένα τρόπο να μην αφήσομε να μας λιώνουν οι φροντίδες για τις ανάγκες του σώματος, αλλά με όλη μας την ψυχή ας έχουμε πίστη στο Θεό, όπως έλεγε κάποτε ένας αγαθός άνθρωπος: «Εμπιστευτείτε το Θεό και θα σας εμπιστευτεί». Και καθώς γράφει ο μακάριος Απόστολος Πέτρος: «Αποκτήστε σωφροσύνη και νηφαλιότητα στις προσευχές σας και αφήστε όλη τη φροντίδα του εαυτού σας στο Θεό, επειδή Αυτός φροντίζει για σας»(Α΄ Πέτρ. 5, 7). Αν όμως διστάζεις ακόμη και απιστείς ότι φροντίζει ο Θεός να σε διαθρέψει, παρατήρησε την αράχνη και σκέψου πόσο διαφέρει ο άνθρωπος από την αράχνη, από την οποία δεν υπάρχει πιο ασθενικό και αδύναμο πλάσμα. Αυτή λοιπόν, μήτε κτήματα έχει, μήτε θαλασσινά ταξίδια κάνει, μήτε στα δικαστήρια πηγαίνει, μήτε οργίζεται, μήτε αποθήκες έχει, αλλά με τέλεια πραότητα και σωφροσύνη και άκρα ησυχία περνά τη ζωή της· μήτε έχει περιέργεια για τα ζητήματα των άλλων, αλλά μόνο τη δική της εργασία προσέχει με ηρεμία και απραξία, σαν να λέει σ' εκείνους που ζουν με αργία ότι οποίος δεν θέλει να εργάζεται, να μη θέλει και να τρώει(Β΄ Θεσ. 3, 10)· και έχει τόση σιωπή, ώστε ξεπερνά και τον Πυθαγόρα, τον οποίο οι Έλληνες θαυμάζουν παραπάνω απ' όλους τους φιλοσόφους, για την εγκράτεια που είχε στη γλώσσα του. Όμως ο Πυθαγόρας, αν και δε μιλούσε σε όλους, πάντως στους πολύ

αγαπητούς του ανθρώπους μιλούσε μυστικά κατά διαστήματα. Και πολλές φορές μίλησε φιλόδοξα σε βόδια και σε αετούς και είπε κάτι φλυαρίες και ανοησίες. Επίσης δεν έπινε διόλου κρασί, παρά μόνο νερό. Η αράχνη όμως με την υπερβολική και άκρα αφωνία της, ξεπέρασε και την εγκράτεια της γλώσσας του Πυθαγόρα, αλλά και περιφρόνησε μαζί με το κρασί και το νερό. Σε τέτοια λοιπόν ήσυχη κατάσταση ζει η ασάλευτη και ταπεινή αράχνη και δεν ανέχεται να περπατεί πουθενά έξω, ούτε να περιπλανιέται με τη φαντασία της εδώ κι εκεί, ούτε να κοπιάζει και να μοχθεί χωρίς τέλος. Όμως ο Κύριος που κατοικεί στα ψηλά και που κοιτάζει τα ταπεινά(Ψαλμ. 112, 5-6) —και τίποτε δεν είναι πιο ταπεινό από την αράχνη—, απλώνει ως αυτήν την πρόνοιά Του και της στέλνει κάθε ημέρα το λίγο φαγητό της, κάνοντας να πλησιάσουν κοντά στη σκηνούλα της και να πέσουν στα δίχτυα της τα ζώδια που χρειάζονται για τροφή της.

48. Ίσως να πει κανένας από εκείνους που είναι τελείως δούλοι της λαιμαργίας, ότι εγώ τρώγω πολλά φαγητά και επειδή είμαι πολυδάπανος έχω ανάγκη να μπλέκομαι στις μύριες υποθέσεις του βίου. Αλλά και αυτός ας παρατηρήσει τα μεγάλα κήτη του Ατλαντικού, πώς διατρέφονται από το Θεό χωρίς ποτέ να δοκιμάσουν πείνα· και το καθένα από αυτά καταπίνει τόση τροφή, όση δεν καταναλώνει σε μια μέρα ολόκληρη πόλη. Γιατί λέει η Γραφή: «Όλα από Σένα περιμένουν, να τους δώσεις την τροφή τους την κατάλληλη ώρα»(Ψαλμ. 123, 27). Λοιπόν ο Θεός τρέφει και εκείνον που τρώει λίγο και εκείνον που τρώει πολύ. Αυτά ας ακούσεις και συ που έχεις την πλατιά και ευρύχωρη κοιλιά, και στο εξής ανάθεσε με πίστη ολόκληρο τον εαυτό σου στο Θεό. Και αποτίναξε κάθε κοσμικό περισπασμό και τις πολλές φροντίδες του νου και μην είσαι πια άπιστος, αλλά πιστός(Ιω. 20, 27).

49. Αν θέλομε πράγματι να ευαρεστήσομε το Θεό και να συνάψομε την τρισμακάριστη φιλία μαζί Του, ας παρουσιάσομε το νου μας γυμνό σ' Αυτόν, χωρίς να σέρνομε μαζί μας κανένα πράγμα αυτού του αιώνα, ούτε τέχνη, ούτε νόημα, ούτε τέχνασμα, ούτε δικαιολογία, ακόμη και αν γνωρίζομε όλη τη σοφία του κόσμου. Γιατί αποστρέφεται ο Θεός εκείνους που προσέρχονται σ' Αυτόν με οίηση και μεγάλη ιδέα για τον εαυτό τους και τρέφονται από την κενοδοξία και είναι φουσκωμένοι από αυτήν. Σωστά είπαν μερικοί ερμηνευτές, ότι η μάταιη οίηση τρέφει και φουσκώνει τον άνθρωπο.

50. Πώς θα μπορέσομε να νικήσομε την αμαρτία που μας έχει υποτάξει; Χρειάζεται βία. Γιατί όπως λέει η Γραφή: «Ο άνθρωπος με πολλούς κόπους και βία αποκρούει την απώλειά του»(Παροιμ. 16, 26), φιλονεικώντας πάντοτε να ανεβαίνει προς την αγιοσύνη των λογισμών του. Το να καταργεί κανείς τη βία με τη βία δεν απαγορεύεται από τους νόμους. Αν λοιπόν καταβάλομε βία, έστω και πολύ ασθενική, στην προσπάθειά μας, θα καθήσομε στην Ιερουσαλήμ(Πράξ. 2, 2), δηλαδή στην ακατάπαυστη προσευχή και στις άλλες αρετές, και θα περιμένομε στη συνέχεια να έρθει σε μας δύναμη από τον ουρανό. Θα περιμένομε βία ισχυρή

και όχι βέβαια ασθενική, ανάλογη με τη δική μας· αλλά κάποια βία που δεν μπορεί να εκφραστεί με σαρκικά χείλη, που νικά με μεγάλη δύναμη και κατατροπώνει και τις κάκιστες συνήθειες και την αχρειότητα των δαιμόνων, όπως επίσης νικά την προς το χειρότερο κλίση των ψυχών μας και τις άπρεπες κινήσεις του σώματος. Γιατί λέει η Γραφή: «Ακούστηκε ένας ήχος από τον ουρανό σαν ορμητικό βίαιο φύσημα», για να καταδαμάσει την κακία, η οποία πάντοτε μας σέρνει βίαια προς το χειρότερο.

51. Ενεδρεύει ο εχθρός διάβολος όπως το λιοντάρι στη φωλιά του, και κρύβει για κακό μας παγίδες και δίχτια από λογισμούς ακάθαρτους και ασεβείς. Αλλά και εμείς, αν δεν κοιμόμαστε, θα μπορέσουμε να του στήνομε μεγαλύτερες και φοβερότερες παγίδες και δίχτια και ενέδρες. Γιατί η προσευχή, οι ψαλμοί, η αγρυπνία, η ταπεινοφροσύνη, η υπηρεσία προς τον πλησίον και το έλεός, η ευχαριστία και η ακρόαση των θείων λόγων, γίνονται ενέδρα και παγίδα και λάκκος και μάστιγες και αγχόνη και δίχτια για τον εχθρό.

52. Αφού προχώρησε πολύ στην ηλικία ο θείος Δαβίδ, τότε ευχαριστώντας το Θεό ο οποίος τον εξέλεξε, λέει κατά τα τέλη της δοξολογίας: «Τώρα ο δούλος Σου βρήκε τη διάθεση της καρδιάς ν' απευθύνει σε Σένα αυτή την προσευχή»(Β' Βασ. 7, 27). Αυτό το είπε για να μάθουμε εμείς ότι χρειαζόμαστε μεγάλο αγώνα και πολύ χρόνο στις προσευχές, για να βρούμε με κόπο την ολότελα απαλλαγμένη από ενοχλήσεις κατάσταση της διάνοιας, η οποία είναι ένας άλλος ουρανός μέσα στην καρδιά μας όπου κατοικεί ο Χριστός, όπως λέει ο Απόστολος: «Ή δε γνωρίζετε ότι ο Ιησούς Χριστός κατοικεί μέσα σας;»(Β' Κορ. 13, 5).

53. Αν ο Χριστός έγινε σ' εμάς δικαιοσύνη και σοφία σταλμένη από το Θεό((Α' Κορ. 1, 30) κλπ., είναι φανερό ότι έγινε και ανάπαυσή μας. Γιατί λέει: «Ελάτε σε μένα όλοι όσοι κοπιάζετε και είστε βαρυφορτωμένοι, κι εγώ θα σας αναπαύσω»(Ματθ. 11, 28). Καλά λοιπόν έχει λεχθεί ότι το Σάββατο, δηλαδή η ανάπαυση, έγινε για τον άνθρωπο(Μάρκ. 2, 27)· γιατί μόνο στο Χριστό θα βρει ανάπαυση το ανθρώπινο γένος.

54. Όπως υπάρχει ποτήρι πτώσεως και κύπελλο θυμού(Ησ. 51, 17), έτσι υπάρχει και ποτήρι ασθένειας. Αυτό το ποτήρι το παίρνει από μας ο Κύριος όταν έρθει η ώρα, και το δίνει στα χέρια των εχθρών μας, ώστε πια όχι εμείς, αλλά οι δαίμονες να πέφτουν και να ασθενούν.

55. Όπως για τα εξωτερικά πράγματα υπάρχουν αργυραμοιβοί, υφαντές, κυνηγοί, πολεμιστές, τεχνίτες, έτσι να σκέφτεσαι και για τα εσωτερικά ότι υπάρχουν διαλογισμοί χαρτοπαίκτες, δηλητηριαστές, κυνηγοί, πειρατές, βέβηλοι, φονείς και άλλοι· τους οποίους πρέπει να αποκλείουμε από την αρχή με ευσεβή αντίρρηση και προσευχή, και μάλιστα τους βέβηλους, για να μη μολύνουν τον άγιο τόπο και βεβηλώσουν τον άνθρωπο του Θεού.

56. Δε ληστεύεται ο Κύριος με τη γλώσσα μόνο για να σώσει τον άνθρωπο, όπως έγινε με το ληστή επάνω στο σταυρό· ληστεύεται και με το λογισμό. Γιατί, η

αιμορροούσα έλεγε από μέσα της: «Ν' αγγίξω μόνο την άκρη των ρούχων Του και θα σωθώ»(Ματθ. 9, 21)· επίσης ο υπηρέτης του Αβραάμ παρακάλεσε με τη διάνοιά του το Θεό για τη Ρεβέκκα(Γεν. 24, 12-28).

57. Σχεδόν αυτή η ίδια η αμαρτία σπρώχνει προς το Θεό όποιον μετανοεί, όταν αισθάνεται τη δυσωδία και το βάρος και την παραφροσύνη της. Εκείνον που δε θέλει να κλίνει στη μετάνοια, δεν τον σπρώχνει προς το Θεό, αλλά μάλλον τον κρατεί κοντά της και τον δένει γερά με δεσμά άλυτα και του κάνει πιο έντονους και πιο δριμείς τους πόθους που οδηγούν στην απώλεια.

58. Πρόσεχε τον εαυτό σου από τα φίλτρα της Ιεζάβελ(Δ' Βασ. 9, 22), από τα οποία τα κυριώτερα είναι οι λογισμοί της υπερηφάνειας και της ματαιοδοξίας. Θα μπορέσεις να τα κατανικήσεις, με τη χάρη του Θεού, αν θεωρείς τιποτένια την ψυχή σου και την εξευτελίζεις και ρίχνεις τον εαυτό σου μπροστα στον Κύριο και τον καλείς να σε βοηθήσει, και αν γνωρίζεις ότι τα χαρίσματα είναι ουράνια. Γι' αυτό λέει η Γραφή: «Κανείς δεν μπορεί να λάβει τίποτε αν δεν του έχει δοθεί από τον ουρανό»(Ιω. 3, 27).

59. Λέει ο νόμος: «Αν έχουν διαμαρτυρηθεί σ' αυτόν και δεν τον αφανίσει, θα αποζημιώσει»(Έξ. 21, 36). Καμιά φορά σε συμπόσιο πετιέται επάνω ο κενόδοξος λογισμός θέλοντας να πει κάτι που δεν είναι η ώρα του. Τότε διαμαρτύρονται οι αγγελικοί λογισμοί να αφανίσεις τον φλύαρο και άκαιρο λογισμό. Αν λοιπόν δεν τον αφανίσεις με την καλή σιωπή σου, αλλά χαυνωμένος από υπερηφάνεια του επιτρέψεις να βγει έξω, τότε λοιπόν θα πληρώσεις το χρέος με το να παραδοθείς από τη θεία δίκη σε αμαρτία μεγάλη, ή σε μεγάλους σωματικούς πόνους, ή σε σοβαρές αντιδικίες με τους αδελφούς, ή με το να τιμωρηθείς στον μέλλοντα αιώνα. Γιατί θα λογοδοτήσουμε ακόμη και για ένα μάταιο και κενόδοξο λόγο, εξαιτίας της απαιδευσίας της γλώσσας μας. Γι' αυτό πρέπει να φυλάγομε τη γλώσσα μας με μεγάλη προσοχή.

60. Όσοι πειράζονται σε ηδονές και θυμούς και φιλοδοξία και τα λοιπά πάθη, αυτοί λέγεται ότι καίονται την ημέρα από τον ήλιο και τη νύχτα από τη σελήνη(Ψαλμ. 120, 6). Να παρακαλείς λοιπόν το Θεό να σκεπαστείς με θεία δροσερή νεφέλη, για να διαφύγεις το φλογερό καύσωνα των εχθρών.

61. Μη δώσεις θάρρος στους μέθυσους και λαίμαργους, ούτε σ' εκείνους που θέλουν να μιλούν αδιάντροπα, και αν ακόμη έχουν πολύ καιρό στον μοναχικό βίο, για να μη σε σκεπάσει σαπίλα(Ιώβ 21, 26), όπως λέει η Γραφή, και να μην πας μαζί με τους ακάθαρτους και τους απερίτμητους στην καρδιά.

62. Πρώτα ο Πέτρος παίρνει στα χέρια τα κλειδιά της βασιλείας των ουρανών(Ματθ. 16, 19), και κατόπιν παραχωρείται να πέσει στην άρνηση(Ματθ. 26, 70), για να ταπεινωθεί με την πτώση το φρόνημά του. Και συ λοιπόν, αν δεχτείς το κλειδί της θείας γνώσεως και εντούτοις πέσεις σε ποικίλους λογισμούς, μην παραξενεύεσαι. Δόξαζε το μόνο σοφό Κύριό μας, ο οποίος με διάφορες περιστάσεις βάζει χαλινάρι στην οίηση που έρχεται όταν προοδεύομε στη γνώση

του Θεού. Γιατί οι πειρασμοί είναι χαλινάρι στην ανθρώπινη οίηση και αποστέλλονται από την πρόνοια του Θεού.

63. Αν τα καλά πολλές φορές μας τα αφαιρεί ο Κύριος όπως τον πλούτο του Ιώβ —«Ο Κύριος, είπε, μου τα έδωσε, ο Κύριος τ' αφαίρεσε»(Ιώβ 1, 21)—, πάντως και τα κακά τα οποία μας επέφερε ο Αιώνιος, θα τα αφαιρέσει. Γιατί λέει η Γραφή: «Και τα καλά και τα κακά από τον Κύριο»(Σ. Σειρ. 11, 14)· και Εκείνος που μας έδωσε τα κακά, θα μας δώσει την αιώνια χαρά και την αιώνια δόξα. Γιατί λέει ο Κύριος: «Όπως φρόντιζα για να σας καταστρέψω και να σας κακοποιήσω, έτσι και θα ξανακτίσω για σας και δεν θα κατεδαφίσω, θα φυτέψω και δε θα ξεριζώσω»(Ιερ. 38, 28· 24, 6). Ας σωπάσει λοιπόν η δημώδης παροιμία που λέει: «Σ' εκείνον που τα πράγματα πάνε κακά, δεν μπορεί να πάνε καλά». Γιατί ο Κύριος που μετέβαλε τα πράγματα στο χειρότερο, μπορεί οπωσδήποτε να τα μεταβάλει πάλι στο καλύτερο χωρίς να το περιμένουμε.

64. Εκείνος που επιτίθεται με σφοδρότητα και αποφασιστικότητα κατά των δαιμόνων, είτε με την εγκράτεια, είτε με την προσευχή και με κάθε αρετή, θα πάρει ως αντάλλαγμα από αυτούς δυνατότερα χτυπήματα. Και τούτο ως το σημείο να φτάσει στην απελπισία, βλέποντας την ψυχή Του καταδικασμένη στο νοητό θάνατο, ώστε να μπορεί τότε να πει: «Ποιος θα με σώσει από το σώμα αυτό του θανάτου;(Ρωμ. 7, 23-24). Γιατί καταναγκάζομαι χωρίς να θέλω, να υποκύπτω στους νόμους του αντιπάλου».

65. Δεν αναφέρεται τυχαία στη Γραφή ότι μερικοί έλεγαν μεταξύ τους: «Σηκωθείτε να πάμε εναντίον λαού που έχει πεποίθηση στο Θεό και κάθετα ήσυχος»(Κριτ. 18, 27), και: «Ελάτε να ανεβούμε και να κουβεντιάσουμε μαζί τους με δόλια νοερή γλώσσα και να τους αποσπάσουμε από την αλήθεια προς το μέρος μας»(Ησ. 7, 6). Γιατί οι φοβεροί δαίμονες έχουν συνήθεια σε όλη τη ζωή να ακονίζουν τα ξίφη των πειρασμών εναντίον εκείνων που εξέλεξαν τον ησυχαστικό βίο. Και περισσότερο μάλιστα επιτίθενται εναντίον εκείνων που έχουν μεγαλύτερη ευλάβεια και θεοσέβεια, και με αβάστακτους πολέμους τους σπρώχνουν να κάνουν με το έργο την αμαρτία, μήπως και μπορέσουν έτσι να απομακρύνουν από την πίστη στο Χριστό και από την προσευχή και την καλή ελπίδα όσους δέχτηκαν τον πόλεμό τους. Αλλά εμείς δεν θα απομακρυνθούμε, Κύριε, από Σένα, μέχρις ότου μας ευσπλαχνισθείς και μας ελεήσεις(Ψαλμ. 122,2) και απομακρυνθούν από εμάς εκείνοι που θέλουν να μας καταπιούν(Ησ. 49, 19). Δεν θα φύγουμε από Σένα μέχρις ότου διατάξεις να απομακρυνθούν από μας οι δαίμονες που μας πειράζουν και ζωογονηθούμε με την υπομονή και την σταθερή απάθεια. Γιατί περίοδος δοκιμασίας είναι η ζωή του ανθρώπου(Ιώβ 7,1). και πολλές φορές, ο Θεός που ορίζει και βραβεύει τους αγώνες, παραχωρεί να είμαστε πεσμένοι για ορισμένο χρονικό διάστημα κάτω από τα πόδια των εχθρών. Αλλά γνώρισμα της μεγάλης και γενναίας ψυχής είναι να μην απελπίζεται στις συμφορές.

66. Αν ο δαίμονας έχει τόση δύναμη, ώστε και χωρίς να θέλει ο άνθρωπος να τον

αλλάζει και να τον φέρνει στο δικό του δρόμο, βγάζοντάς τον από τη φυσική αγαθή κατάσταση του, πόση δύναμη έχει ο Άγγελος όταν τον ορισμένο χρόνο πάρει τη διαταγή του Θεού, να μεταστρέψει στο καλύτερο όλη τη διάθεση του ανθρώπου; Και αν ο ψυχρός βοριάς έχει τόση δύναμη, ώστε το νερό που είναι τόσο μαλακό να το μεταβάλει σε σκληρότατο πάγο, τι δεν μπορεί να κάνει ο θερμότατος νοτιάς; Και αν ο κατάψυχρος αέρας τα πάντα υποτάσσει —γιατί ποιος θα αντέξει το ψύχος;(Ψαλμ. 147, 6)— πώς λοιπόν και η θερμότητα δεν θα μεταβάλει τα πάντα; Γιατί, ποιος θα αντέξει τον καύσωνα; (Σ. Σειρ. 43, 3). Ας πιστέψουμε λοιπόν ότι και το ψυχρό και μαύρο κάρβουνο της διάνοιάς μας, αργά ή γρήγορα θα γίνει θερμό και λαμπερό με την επίδραση της θείας φωτιάς.

67. Υπάρχει και τώρα μια κατάσταση απάθειας που αποτελεί μαρτυρία και σημάδι για το δικό μας Ιωσήφ που κρύβεται μέσα μας, δηλαδή το νου μας. Σ' αυτή την κατάσταση, βγαίνει ο νους από την Αίγυπτο των παθών· απομακρύνεται από τα εμπασθή φορτώματα και την αισχροτάτη δουλεία στις μεταφορές με το κοφίνι και ακούει γλώσσα που δεν είχε ακούσει(Ψαλμ. 80, 6-7). Δεν ακούει πλέον την ακάθαρτη γλώσσα των δαιμόνων που φθείρει τη διάνοια, αλλά την αγία και φωτεινή γλώσσα των Αγγέλων, οι οποίοι μεταμορφώνουν το νου από το σωματικό και υλικό, προς το ασώματο και άυλο. Αυτή η αγγελική γλώσσα φωτίζει την ψυχή που τη δέχεται.

68. Άκουσα μερικούς αδελφούς που αρρωσταίνουν ακατάπαυστα και δεν μπορούν να κρατήσουν νηστεία και μου είπαν: «Πώς μπορούμε χωρίς νηστεία να απαλλαγούμε από τον διάβολο και τα πάθη;» Προς αυτούς πρέπει να πούμε ότι, όχι μόνον με την αποχή από τροφή, αλλά και με την κραυγή της καρδιάς θα μπορέσετε να βγάλετε και να εξορίσετε και τα κακά και αυτούς που υποβάλλουν τα κακά. Γιατί λέει η Γραφή: «Φώναξαν στον Κύριο όταν ήταν σε θλίψη και τους γλύτωσε»(Ψαλμ. 106, 6), και πάλι: «Μέσα από την κοιλιά του Άδη κραύγασα και άκουσες τη φωνή μου· ας ανεβεί η ζωή μου από τη φθορά»(Ιωνά 2, 3-7). Γι' αυτό λέει: «Έως ότου περάσει η ανομία —δηλαδή η ενόχληση της αμαρτίας— θα φωνάζω προς τον “Υψιστο Θεό»(Ψαλμ.56, 1-2) , για να μού κάνει την πιο μεγάλη ευεργεσία και να εξαφανίσει την προσβολή της αμαρτίας με την εξουσία Του και να εξαλείψει τις εικόνες της εμπασθούς διάνοιας. Αν λοιπόν δεν έχεις λάβει το χάρισμα της εγκράτειας, να γνωρίζεις ότι θα σε ακούσει ο Κύριος αν τον παρακαλείς με προσευχή και με ελπίδα. Αφού έμαθες λοιπόν τη δεσποτική απόφαση, μη λυπάσαι και μικροψυχείς για την αδυναμία της ασκήσεως· καλύτερα να εργαστείς για να απαλλαγείς από τον εχθρό με την προσευχή και τη γεμάτη ευχαριστία υπομονή. Αν λοιπόν σας διώχνουν οι λογισμοί της ασθένειας και ταλαιπωρίας από την πόλη της νηστείας, εσείς πηγαίνετε στην άλλη(Ματθ. 10, 23), δηλαδή στην προσευχή και την ευχαριστία.

69. Είπε ο Φαραώ παρακλητικά: «Ας αφαιρέσει ο Θεός από εμένα αυτόν τον θάνατο»· και εισακούστηκε(Εξ. 10, 17-19). Όμοια και οι δαίμονες, παρακάλεσαν

τον Κύριο να μην τους στείλει στην άβυσσο και πέτυχαν το αίτημά τους(Λουκ. 8, 31-32). Πόσο περισσότερο θα εισακουστεί άνθρωπος Χριστιανός, που παρακαλεί να ελευθερωθεί από το νοητό θάνατο;

70. Εκείνος που για κάποιο διάστημα φωτίζεται και αναπαύεται από τη θεία χάρη, και μετά την υποχώρησή της πέφτει σε περιπλανήσεις του νου του και γογγύζει γι' αυτό και δε δείχνεται ανδρείος, ώστε με τη θερμή προσευχή να ξαναποκτήσει τη σωτήρια εκείνη βεβαιότητα, αλλά δυσφορεί, είναι όμοιος με το φτωχό που έλαβε ελεημοσύνη από το παλάτι και δυσανασχετεί γιατί δεν μπόρεσε να δειπνήσει μαζί με τον βασιλιά.

71. «Μακάριοι όσοι δεν με είδαν, κι ωστόσο πίστεψαν»(Ιω. 20, 29). Επίσης είναι μακάριοι εκείνοι οι οποίοι εξαιτίας της υποχώρησης της χάρης δε βρίσκουν παρηγοριά στον εαυτό τους, αλλά μάλλον βλέπουν συνέχιση των θλιβερών και βαθύ σκοτάδι και εντούτοις δεν απελπίζονται· αλλά δυναμώνονται από την πίστη τους, σαν να βλέπουν τον αόρατο Θεό, και υπομένουν με γενναιότητα.

72. Η ταπεινοφροσύνη που δίνεται από τη θεία χάρη τον καιρό που πρέπει από τον ουρανό, σ' εκείνους οι οποίοι την ζητούν με πολλούς αγώνες και λύπη και δάκρυα, είναι υπερβολικά ισχυρότερη και μεγαλύτερη από την ταπείνωση που ακολουθεί σ' εκείνους που ξέπεσαν από την αρετή. Εκείνοι που αξιώθηκαν να την αποκτήσουν, είναι πράγματι τέλειοι άνδρες, ανεπηρέαστοι από την αμαρτία.

73. Όταν άφησε ο διάβολος τον Κύριο στην έρημο, ήρθαν άγγελοι και τον υπηρετούσαν(Ματθ. 4, 11). Ας γνωρίζουμε λοιπόν ότι, όπως δε λέει η Γραφή ότι όταν πειραζόταν ο Κύριος ήσαν παρόντες άγγελοι, έτσι και στην ώρα του δικού μας πειρασμού, για λίγο υποχωρούν οι άγγελοι του Θεού, αλλά όχι μακριά. Έπειτα, μετά την αναχώρηση των δαιμόνων, έρχονται σ' εμάς οι άγγελοι και μας υπηρετούν με θεία νοήματα, με φωτισμό, κατάνυξη, παρηγοριά, υπομονή, γλυκύτητα και με όσα σώζουν και ενισχύουν και φέρνουν στην πρώτη κατάσταση την κουρασμένη ψυχή. Γιατί έχει λεχθεί στον Ναθαναήλ: «Θα δεις τους αγγέλους ν' ανεβαίνουν και να κατεβαίνουν στον υιό του ανθρώπου»(Ιω. 1, 52), δηλαδή θα δοθεί πλούσια στο γένος των ανθρώπων, η υπηρεσία και η βοήθεια των αγγέλων.

74. Να θυμάσαι τον αρχιερέα εκείνο, που στάθηκε στα δεξιά του ο διάβολος για να αντιστέκεται εναντίον του(Ζαχ. 3,1) σε κάθε αγαθή σκέψη και λόγο και πράξη. Έτσι δε θα εκπλήττεσαι για όσα σου συμβαίνουν.

75. Πρέπει ο μοναχός να γνωρίζει τι είναι η ασθένεια και αδυναμία —κατά το: «Ελέησέ με, επειδή είμαι αδύναμος»(Ψαλμ. 6, 3)— και τι είναι η αποστασία από το Θεό, η οποία είναι νόσος του διαβόλου και των δαιμόνων.

76. Όπως η φωτιά κάνει το σίδερο τέτοιο ώστε δεν μπορεί κανείς να το αγγίξει, έτσι οι πυκνές προσευχές κάνουν πιο ρωμαλέο το νου στον πόλεμο του εχθρού. Γι' αυτό με όλη τους τη δύναμη προσπαθούν να μας προκαλέσουν οκνηρία στην επιμονή μας στην προσευχή, γιατί γνωρίζουν ότι η προσευχή είναι γι' αυτούς μεγάλος εχθρός, ενώ είναι υπερασπιστής του νου.

77. Ο Δαβίδ δέχτηκε την προθυμία των κατοίκων της Σικελάκ που βγήκαν να πολεμήσουν μαζί του τους αλλόφυλους, αν και έμειναν από την κόπωση στον χείμαρρο Βοσόρ(Α΄ Βασ. 30). Γιατί όταν γύρισε σ' αυτούς αφού νίκησε τους βαρβάρους, και άκουσε μερικούς να λένε να μη δώσουν μερίδιο από τα λάφυρα σ' εκείνους που από την κούραση έμειναν στον χείμαρρο, και ενώ αυτοί από ντροπή δεν μιλούσαν, τότε τους υπερασπίστηκε ο χρηστότατος Δαβίδ λέγοντας ότι κάθησαν και φύλαγαν τα σκεύη. Και γι' αυτό έδωσε και σ' αυτούς ίσο μερίδιο λαφύρων, όσο και στους ανδρείους και ψυχωμένους πολεμιστές. Εξέτασε λοιπόν μήπως για κανένα αδελφό που έδειξε στην αρχή θέρμη, υστέρα όμως λύγισε και απόκαμε, σκεύη σωτηρίας μπορούν να θεωρηθούν η πίστη, η μετάνοια, η ταπείνωση, το κλάμα, η υπομονή, η ελπίδα, η μακροθυμία κτλ. Αν καθίσει φυλάγοντας αυτά, έστω και χωρίς να κάνει τίποτα, και υπομένει μόνο με την προσδοκία του Χριστού, φυσικά λαμβάνει κάποια ουράνια δωρεά.

78. Λευίτες και ιερείς ονομάζονται όσοι αφιερώθηκαν ολωσδιόλου στο Θεό, τόσο στην πράξη, όσο και στη θεωρία. Κτήνη Λευιτών(Αριθ. 3, 41-45) λέγονται εκείνοι που δεν ακολουθούν από κοντά τα πάθη, αλλά ορέγονται την αρετή και προς αυτήν κατά το δυνατόν προθυμοποιούνται και την επιθυμούν διαρκώς, και αν ακόμη πολλές φορές αποτυγχάνουν γιατί έχουν αδυνατίσει από την κακία. Είναι εύλογο και αυτοί, τον καιρό που πρέπει, να δεχτούν το χάρισμα της απάθειας, μόνο από τη φιλανθρωπία του Θεού. Γιατί ο Κύριος άκουσε την επιθυμία των πενήτων(Ψαλμ. 9, 38).

79. Τα χτυπήματα που επιφέρει ο εχθρός διάβολος εναντίον μας, είτε φανερά, είτε αόρατα, πολλές φορές τα εννοούμε και τα βλέπομε. Τα βάσανα όμως και τους πόνους που υποφέρει ο εχθρός από εμάς επειδή κατορθώνομε κάποιες φορές τις αρετές, ή μετανοούμε για τις αμαρτίες μας, ή έχομε υπομονή και καρτερία στις θλιβερές περιστάσεις, ή προσευχόμαστε και κάνομε τα παρόμοια, για τα οποία αυτός τρίζει τα δόντια και τιμωρείται και θρηνεί και χτυπιέται, όλα αυτά εμείς με θεία οικονομία δεν τα βλέπομε, για να μη πέσομε σε χάνωση. Γιατί λέει η Γραφή: «Είναι δίκαιο ο Θεός ν' ανταποδώσει θλίψη σε όσους σας θλίβουν»(Α΄ Θεσ. 1, 6).

80. Αν ο κορμός του δένδρου που γέρασε στη γη και στην πέτρα, όταν έρθει σε επαφή με το νερό ξαναβλαστάνει σαν νεόφυτο(Ιώβ 14, 7-9), εύλογο είναι κι εμείς που σηκωνόμαστε από τον ύπνο με τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος, να ξαναβλαστήσομε αφθαρσία, την οποία εκ φύσεως έχομε λάβει, και να δώσομε για θερισμό καρπούς όπως το νεόφυτο, και αν ακόμη πέσαμε στον «παλαιό άνθρωπο».

81. Προς την ψυχή που αποδοκιμάζει τον εαυτό της και απελπίζεται από τους υπερβολικούς πειρασμούς και από το πλήθος των αμαρτιών και λέει: «Χάθηκε η ελπίδα μας, είμαστε χαμένοι»(Ιεζ. 37, 11), έχει λεχθεί από το Θεό, ο οποίος δεν απελπίζεται για τη σωτηρία μας: «Θα ζήσετε και θα μάθετε ότι εγώ είμαι ο Κύριος»(Ιεζ. 37,6). Προς την ψυχή που βρίσκεται σε αμηχανία, πώς άραγε θα μπορέσει μέσω μεγάλων αρετών να γεννήσει το Χριστό, έχει λεχθεί: «Πνεύμα Άγιο

θα έρθει σε σένα»(Λουκ. 1, 35). Και όπου υπάρχει παρουσία του Αγίου Πνεύματος, μη ζητάς συνέπεια και νόμο φύσεως και συνήθειας. Γιατί το Προσκυνητό και Άγιο Πνεύμα, επειδή είναι παντοδύναμο, και όσα δεν υπάρχουν, σου τα δημιουργεί, για να θαυμάσεις. Αλλά και νικητή αναδεικνύει το νου που πρωτύτερα είχε νικηθεί· γιατί ο Παράκλητος που έρχεται από ψηλά σ' εμάς από ευσπλαχνία, είναι πάνω απ' όλα(Ιω. 3, 31) και σε υψώνει πάνω από τα φυσικά κινήματα και τα δαιμονικά πάθη.

82. Ν' αγωνίζεσαι να διατηρείς το φώς του λογικού σου απείραχτο. Αν αρχίσεις να βλέπεις μ' εμπάθεια, σε σκότισε ο Κύριος και έβγαλε το χαλινάρι της αρετής από σένα(Ιω. 30, 11) και έχασες το φως των ματιών σου(Ψαλμ. 37, 11). Αλλά και αν συμβεί αυτό, μην παρατήσεις τον αγώνα, μήτε να παραλύσεις, αλλά να δέεσαι μαζί με τον Δαβίδ: «Στείλε το φως Σου και την αλήθεια Σου σε μένα που είμαι σκυθρωπός, σωτηρία μου και Θεέ μου(Ψαλμ. 42, 3-5)· γιατί θα εξαποστείλεις το Πνεύμα Σου και θα ξανακτιστούν και θα ανανεώσεις το πρόσωπο της γης»(Ψαλμ. 103, 30).

83. Μακάριος εκείνος που θα φάει εδώ ημέρα και νύχτα αχόρταγα και θα πει προσευχές και ψαλμούς και θα δυναμώσει με την ένδοξη ανάγνωση της Γραφής. Γιατί αυτά θα προξενήσουν στην ψυχή κατά τον μέλλοντα αιώνα χαρά ανεξάντλητη.

84. Με όλη σου τη δύναμη προφύλαγε τον εαυτό σου να μην πέφτεις· γιατί η πτώση δεν αρμόζει στο δυνατό αθλητή. Αν όμως συμβεί να πέσεις, πετάξου επάνω αμέσως και στάσου πάλι στον καλό αγώνα· και αν μύριες φορές πέσεις από υποχώρηση της χάρης, άλλες τόσες φορές σήκω επάνω· κι αυτό μέχρι του θανάτου σου. Γιατί είναι γραμμένο: «Αν ο δίκαιος πέσει επτά φορές —δηλαδή διαρκώς σε όλη τη ζωή του— άλλες τόσες θα σηκωθεί»(Παροιμ. 24, 16). Όσο λοιπόν κρατείς το όπλο του αγίου σχήματος με δάκρυα και ικεσία στο Θεό, λογαριάζεσαι μ' εκείνους που στέκονται, κι ας έχεις πέσει πολλές φορές· όσο παραμένεις ανάμεσα στους μοναχούς, δέχεσαι σαν ανδρείος στρατιώτης από εμπρός πληγές, για τις οποίες και θα επαινεθείς περισσότερο, επειδή κι όταν σε χτυπούσαν δεν καταδέχτηκες να υποχωρήσεις ή να φύγεις από τον πόλεμο. Ενώ αν φύγεις από τους μοναχούς, τότε δέχεσαι πληγές στην πλάτη ως φυγός και δειλός και λιποτάκτης και άνανδρος.

85. Χειρότερο από το να αμαρτάνει κανείς είναι να απελπίζεται. Ο Ιούδας ο προδότης ήταν μικρόψυχος και δεν είχε πείρα του πολέμου, και γι' αυτό απελπίστηκε· έπεσε πάνω του με ορμή ο διάβολος και τον έβαλε να απαγχονιστεί. Ο Πέτρος όμως, η στερεά πέτρα, αφού έπεσε σε σοβαρό παράπτωμα, της αρνήσεως του Χριστού, σαν εμπειροπόλεμος που ήταν δεν παρέλυσε, ούτε απελπίστηκε από τη λύπη του, αλλά αφού σηκώθηκε πρόσφερε πικρά δάκρυα μέσα από καρδιά θλιμμένη και ταπεινωμένη. Και αμέσως ο εχθρός, όταν τα είδε αυτά, σαν να τον έκαψαν δυνατές φλόγες στο πρόσωπο, έφυγε με ορμή μακριά, με φοβερούς θρήνους.

86. Εναντίον αυτών των τριών προπάντων οφείλει ο μοναχός να έχει κρυφό πόλεμο: εναντίον της λαιμαργίας, της δόξας και της φιλοχρηματίας, η οποία είναι ειδωλολατρία(Κολ. 3, 5).

87. Κάποιος Ισραηλίτης βασιλιάς, συνέτριψε το έθνος των τρωγλοδυτών και τους άλλους βαρβάρους με ψαλμούς και ύμνους και ωδές πνευματικές, με τα λόγια δηλαδή και τα όργανα του Δαβίδ. Έχεις και συ βάρβαρους τρωγλοδύτες, τους δαίμονες που εισχωρούν στις αισθήσεις και τα μέλη σου και πυρώνουν τη σάρκα και σε κάνουν να βλέπεις και να ακούς και να μυρίζεις μ' εμπάθεια και να λες άπρεπα λόγια και να έχεις μάτια γεμάτα μοιχεία και να είσαι ταραγμένος εσωτερικά και εξωτερικά, όπως η χώρα της Βαβυλώνας. Φρόντισε λοιπόν και συ με μεγάλη πίστη και με ψαλμούς και ύμνους και ωδές πνευματικές(Εφ. 5, 19), να εξολοθρεύσεις τελείως τους τρωγλοδύτες αυτούς που σε ωθούν στα κακά.

88. Όπως ο Κύριος θέλει ο άνθρωπος να σώζεται μέσω άλλου ανθρώπου, έτσι και ο σατανάς σπεύδει τον άνθρωπο μέσω άλλου ανθρώπου να τον κολάσει. Γι' αυτό δεν πρέπει να προσκολλάται κανείς σε άνθρωπο που καταφρονεί τα θεία και είναι πονηρός και δεν κρατεί τη γλώσσα του, για να μην πάει μαζί του στην κόλαση. Γιατί και δίκαιο άνθρωπο να συναναστρέφεται κανείς, μόλις και μπορεί να σωθεί. Αν όμως συναναστραφεί με πονηρό απρόσεκτα, είναι σαν να κόλλησε λέπρα και θα οδηγηθεί σε ναυάγιο. Και ποιος λοιπόν θα ελεήσει εκείνον που πλησιάζει χαρούμενος το φίδι; Ν' αποφεύγεις λοιπόν εκείνους που είναι άτακτοι στη γλώσσα τους και φιλόνηκοι και ταραάζονται εσωτερικά και εξωτερικά.

89. Ποιος είναι σοφός και φρόνιμος και θέλει να ονομαστεί φίλος του Θεού, ώστε να φροντίσει με όλη την δύναμή του να παρουσιάσει την ψυχή του στον Κύριο τέτοια όπως την έλαβε από Αυτόν, καθαρή, απλήγωτη και τελείως άμεμπτη, και γι' αυτό να στεφανωθεί στους ουρανούς και να επαινεθεί ως μακάριος από τους αγγέλους;

90. Μια καλή λέξη, τον άλλοτε ακάθαρτο εκείνο ληστή, τον έκανε καθαρό και άγιο και τον έβαλε στον Παράδεισο(Λουκ. 23, 42-43). Και μια λέξη ανάρμοστη έφραξε στο Μωυσή την γη της επαγγελίας(Αριθ. 20,12). Να μη νομίσουμε λοιπόν μικρή αρρώστια την φλυαρία· γιατί οι φιλοκατήγοροι και φλύαροι αποκλείουν τον εαυτό τους από τη βασιλεία των Ουρανών. Ο άνθρωπος που έχει κακή γλώσσα, κι αν ακόμη προκόψει στην εδώ ζωή, όμως εκεί δε θα προκόψει, αλλά θα σκοντάψει και θα τον συλλάβουν ως θήραμά τους οι κακές τιμωρίες και θα τον καταστρέψουν(Ψαλμ. 139, 12). Σωστά Ελεγε κάποιος σοφός, ότι είναι καλύτερο να πέσεις από ψηλά στο έδαφος, παρά από γλώσσα(Σ. Σειρ. 20,18). Πρέπει λοιπόν να πιστέψουμε τον Απόστολο Ιάκωβο, που γράφει: «Κάθε άνθρωπος ας είναι γρήγορος ν' ακούσει και αργός να μιλήσει»(Ιακ. 1, 19).

91. Για να μην ψηλώνει και μετεωρίζεται ο νους μας και μας εξαπατούν οι αισθήσεις με τη ματαιότητα, καλό είναι να προσέχομε σ' εκείνον που λέει: «Βάδιζε λαέ μου, έμπα στα κατάβαθα της καρδιάς σου, στο σημείο εκείνο που είναι

κρυμμένο από κάθε αισθητό νόημα, το κατάλυμα εκείνο που δεν έχει μορφές αισθητών πραγμάτων, που κατα φωτίζεται από την απάθεια και τη θεία χάρη· κλείσε την πόρτα σε όσα είναι ορατά, κρύψου λίγο, γιατί μικρή είναι κάθε ανθρώπινη ζωή». Έπειτα λέει: «Ὡσπου να περάσει η οργή του Κυρίου»(Ησ. 26, 20). Ὁπως έλεγε άλλος: «Ὡσπου να περάσει η ανομία»(Ψαλμ. 56, 2). Γιατί «οργή Κυρίου» και «ανομία» φαίνεται ότι είναι οι δαίμονες και τα πάθη και τα αμαρτήματα, όπως λέει προς το Θεό ο Ησαΐας: «Ιδού, εσύ οργίστηκες και μεις αμαρτήσαμε»(Ησ. 64, 5). Ο άνθρωπος αποφεύγει την οργή αυτή όταν προσέχει συνεχώς στην καρδιά του με προσευχή και προσπαθεί επίμονα να μπει στα άδυτα του εσωτερικού του. Γιατί λέει η Γραφή: «Άντλησε σοφία πιο πέρα από τα βάθη της καρδιάς»(Ιώβ 28, 18), επειδή «όλη η δόξα της κόρης του βασιλιά βρίσκεται μέσα της»(Ψαλμ. 44, 14)· και κοπιάζω «έως ότου μπώ στο αγιαστήριο του Θεού και στο όρος που Αυτός κληροδότησε, στο έτοιμο κατοικητήριο, το οποίο συ, Κύριε, κατασκεύασες, στον άγιο τόπο, που ετοίμασαν τα χέρια Σου»(Έξ. 15, 17).

92. Εκείνος που θέλει πράγματι να απαρνηθεί τον κόσμο, ας μιμείται τον μακάριο προφήτη Ελισσαίο που δεν πήρε μαζί του τίποτε(Γ' Βασ. 19, 20), εξαιτίας του μεγάλου και φλογερού έρωτα στο Θεό. Αφού λοιπόν μοιράσει όλα τα υπάρχοντά του σ' όσους έχουν ανάγκη και σηκώσει τον σταυρό του Κυρίου, ας βιαστεί να πορευτεί όπως Εκείνος με τη θέλησή του στον εκούσιο θάνατο, ο οποίος γίνεται πρόξενος της αιώνιας βασιλείας.

93. Όταν εννοήσεις ότι ο Αμορραίος είναι ισχυρός μέσα σου σαν δρυς(Αμώς 2, 9), τότε παρακάλεσε μ' επιμονή τον Κύριο, να ξηράνει τον καρπό του δένδρου, δηλαδή την πρακτική αμαρτία, και τις ρίζες από κάτω, δηλαδή τους ακάθαρτους λογισμούς, και να αφανίσει ο Κύριος τον Αμορραίο από μπροστά σου.

94. Δεν πρέπει να παραξενεύεστε όταν βλέπετε να περιπαίζουν την ησυχία μας εκείνοι που δεν μπορούν να ησυχάσουν· καλύτερα να προσεύχεστε για χάρη τους, χωρίς όμως να μνησικακείτε. Και σταθείτε απέναντί τους με σφοδρότερη υποταγή στο Θεό και λέγετε δυνατά: «Υποτάξου ψυχή μου στο Θεό(Ψαλμ. 61, 6)· αντί να με αγαπούν, με συκοφαντούσαν· εγώ όμως προσευχόμουν(Ψαλμ. 108, 4) για τη δική μου και τη δική τους θεραπεία».

95. Αν δεν φυσήξει στη θάλασσα αέρας δυνατός, δεν σηκώνεται κύμα· και αν δεν έρθει δαίμονας σ' εμάς, δεν ταραίζεται από τα πάθη η ψυχή, ούτε το σώμα.

96. Αν θερμαίνεσαι πάντοτε με την προσευχή και τη θεία χάρη, λέει σε σένα η θεία Γραφή, καθώς έχεις ντυθεί τα όπλα του φωτός(Ρωμ. 13, 12): «Η στολή σου είναι θερμή»(Ιώβ 37, 17). Ενώ οι εχθροί σου φορούν σαν πλατύ μανδύα τη ντροπή(Ψαλμ. 108, 29) και το σκοτάδι του ταρτάρου.

97. Όταν θυμάσαι τις αμαρτίες σου, μη διστάζεις να χτυπάς το στήθος σου, για να πελεκήσεις με τις πληγές αυτές την πωρωμένη καρδιά σου και να βρεις το μεταλλείο του τελωνικού χρυσού(Λουκ. 18, 13)· και θα χαρείς υπερβολικά για τον κρυφό πλούτο.

98. Να καίει πάντοτε στο θυσιαστήριο της ψυχής σου η φωτιά των δεήσεων που οδηγούν στην ανώτερη αγία μελέτη των λόγων του Πνεύματος.

99. Αν πάντοτε φροντίζεις να φορείς υποδήματα στα πόδια σου για να είσαι έτοιμος για το ευαγγέλιο της ειρήνης(Εφ. 6, 15), θα οικοδομήσεις οπωσδήποτε και το δικό σου σπίτι και το σπίτι του πλησίον σου. Αν όμως αμελήσεις, θα εμπυσθείς αοράτως και σύμφωνα με το νόμο θα κληρονομήσεις το όνομα εκείνου που του έλυσαν το υπόδημα(Δευτ. 25, 9-10).

100. Αν, όπως λέει ο Ιωάννης, ο Θεός είναι αγάπη, και όποιος αγαπά, μένει στο Θεό, και ο Θεός σ' αυτόν(Ιω. 4, 16), τότε όποιος μισεί τον πλησίον του, με το να χωρίζεται από την αγάπη, φανερό είναι ότι βρίσκεται μέσα στο μίσος. Εκείνος λοιπόν που μισεί τον συνάνθρωπό του, είναι χωρισμένος από το Θεό, αφού ο Θεός είναι αγάπη και όποιος μένει στην αγάπη, μένει στο Θεό και ο Θεός σ' αυτόν. Σ' Αυτόν η δόξα και το κράτος στους αιώνες. Αμήν.

(πηγή: Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών, μεταφρ. Αντώνιος Γαλίτης, εκδ. Το περιβόλι της Παναγίας, 1986, γ' τόμος, σελ. 329-350).

Πηγή: stonagona.blogspot.gr